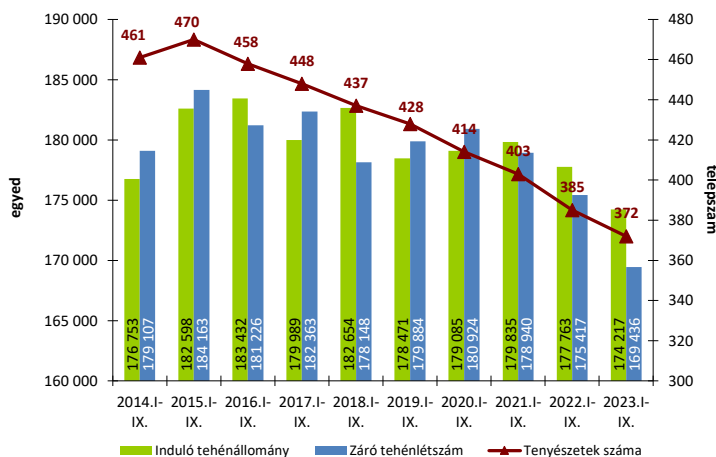

A TEJÁGAZAT ÖKONÓMIÁJA

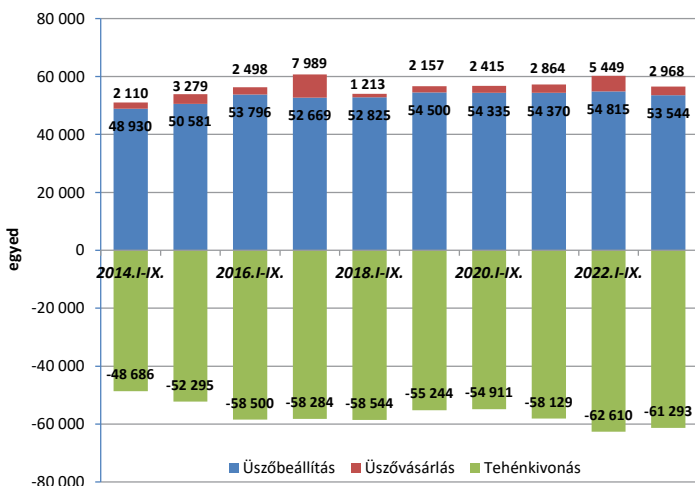
Prof. Dr. Ózsvári László
Állatorvostudományi Egyetem

1. ábra Az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma, induló és záró tehénlétszáma (db, 2014-2023. I-IX. hó)

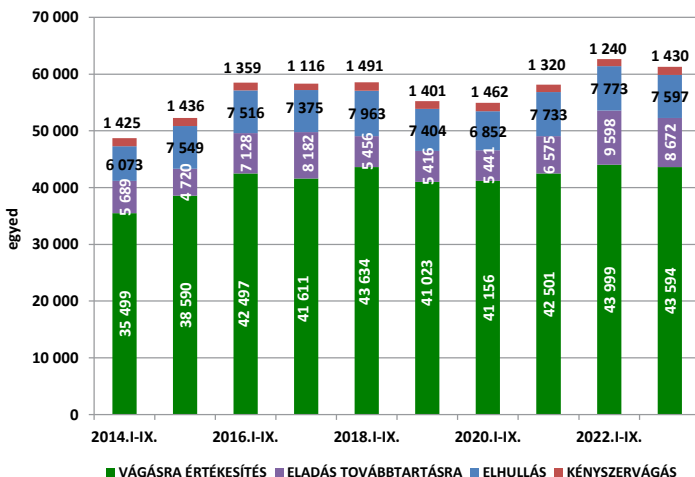
Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tejhasznú tehenészetek száma 2023 szeptemberében 13-mal (-3,4%) kevesebb volt, mint 2022 szeptemberében, és a termelésellenőrzött tenyészetek száma szeptemberben 1-gyel (-0,27%) csökkent augusztushoz képest. Ugyanakkor 2023. szeptember végén 5.981-gyel kevesebb (-3,4%) termelésellenőrzött tehenet tartottak, mint 1 évvel korábban. Az „A” módszerrel ellenőrzött tehenészetek száma az elmúlt 10 év alatt jelentősen, 19,3%-kal (-89) kisebbedett, de 2014 szeptembere óta a záró tehénlétszám csak kisebb mértékben zsugorodott (-9.671 egyed, -5,4%), így a telepenkénti átlagos tehénlétszám jelentősen, 389-ről 455-re emelkedett.

2. ábra Az üszőbevétel és tehénkivonás alakulása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2014-2023. I-IX. hó)

Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tenyészetek januári 1-jei induló tehénlétszáma 2022-ről 2023-ra – egy év alatt – csökkent (-3.546 tehen; -2,0%), és az állomány 2023 első kilenc havában tovább csökkent (-4.781 egyed; -2,7%). 2023 első kilenc havában a tehénkivonások száma csökkent (-1.317 egyed; -2,1%), és jelentősen mérséklődött az üszővásárlások száma is (-2.481 egyed; -45,5%), továbbá az állománypótlás szempontjából meghatározó üszőbeállítások száma is zsugorodott (-1271 egyed; -2,3%) 2022 hasonló időszakához képest. Összességében 2023 első kilenc havában a tehénkivonás nagysága meghaladta az állománypótlását, így a tehénállomány érezhetően csökkent.

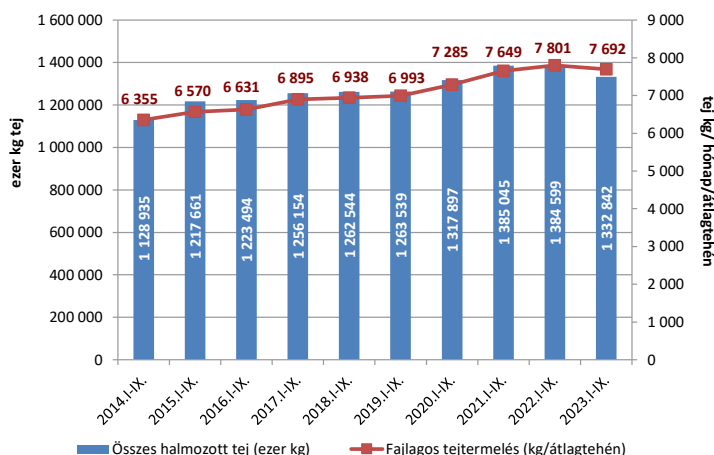
3. ábra A tehénkivonás megoszlása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2014-2023. I-IX. hó)

2023 első kilenc havában az állományból kivont tehenek 71,1%-át vágásra értékesítették (a selejtezett tehenek száma 43.594 volt), 12,4%-át (7.597 egyed) az elhullás tette ki, a tehénkivonások 2,3%-áért (1430 egyed) a kényszerű kivágás volt felelős, amelyek átlagos aránynak számítanak. Ugyanakkor a továbbtartásra értékesített állatok aránya elérte a 14,1%-ot (8.672 egyed), ami magas érték. 2023 első kilenc havában az induló tehénállomány 25,0%-át selejtezték, 0,8%-át kényszerű kivágták, 4,4%-a elhullott és 5,0%-át továbbtartásra értékesítették, így összesen a tehenek 35,2%-át vonták ki a termelésből, ami nagyon magas tehénkivonási aránynak számít az elmúlt 10 évben.

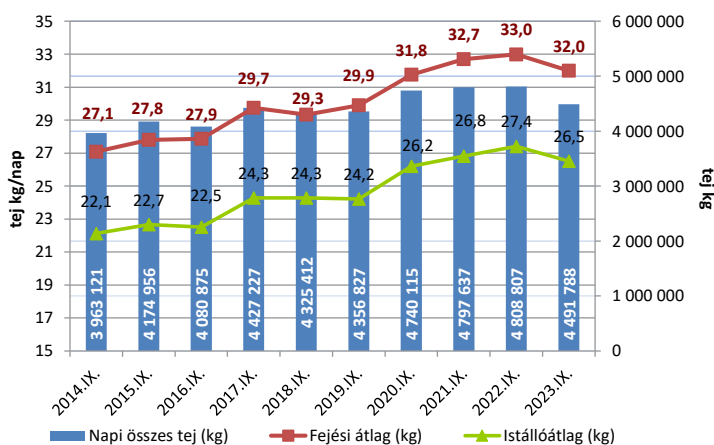

4. ábra Összes halmozott és fajlagos tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2014–2023. I–IX. hó)

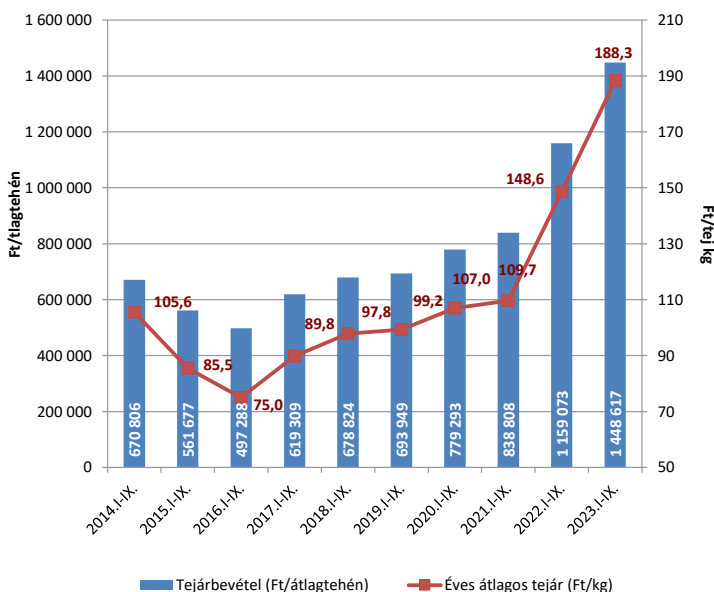
Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tehenek összes halmozott tejtermelése 2023 első kilenc hónapjában csökkent (–51,8 millió kg; –3,7%) 2022 hasonló időszakához képest, de meghaladta az 1,33 millió kg-ot. A vizsgált időszakban a fajlagos tejtermelés is tovább csökkent (–109 kg; –1,4%), de így is az elmúlt 10 év rekordjának közelében maradt. 2014 és 2023 szeptembere között a fajlagos tejtermelés növekedése 21,0%-os volt (+137 kg), míg az összes halmozott tejtermelés hasonló mértékben, 203,9 millió kg-mal (+18,1%) emelkedett, de az elmúlt 2 évben már csökkenés tapasztalható a zsugorodó tehenállomány miatt.

5. ábra Fejési és istállóátlag, valamint a napi összes tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2014–2023. IX. hó)

2023 szeptemberében a napi összes tejtermelés a tavalyi év szeptemberi termeléséhez viszonyítva jelentősen, 4,491 millió kg-ra csökkent (–317 ezer kg, –6,6%), és már kevesebb, mint 2020 hasonló időszakában volt. Emellett a fejési átlag (–1,0 kg, –3,0%) és az istállóátlag (–0,9 kg, –3,3%) is érezhetően csökkent 2022 szeptemberéhez képest, aminek oka vélhetően a szokatlanul nyári szeptemberi időjárásban kereshető. Összességében az elmúlt 10 év alatt a napi összes tejtermelés több mint 0,529 millió kg-mal lett több (+13,3%), a fejési és istálló átlag 4,90, ill. 4,38 kg-mal nőtt (+18,1%, ill. +19,8%) a vizsgált hónapban, ami jelentős emelkedésnek tekinthető.

6. ábra Tejárbevétel és az éves átlagos tejár az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2014–2023. I–IX. hó)

A tehenenkénti tejárbevétel 2023 első kilenc havában megközelítette az 1,5 millió Ft-ot, 25,0%-kal nőtt 2022 hasonló időszakához képest és az elmúlt 10 év messze legnagyobb első kilenc havi nominális tejárbevételének felel meg, aminek oka a fajlagos tejtermelés –1,4%-os csökkenésével szemben a nyerstej árának 26,8%-os növekedésében keresendő. 2014-hez viszonyítva a nominális tejárbevétel 116,0%-kal nőtt, aminek oka a fajlagos tejtermelés 21,0%-os és a tej árának 78,4%-os emelkedése 10 év alatt. Magyarországon a nyerstej átlagos havi felvásárlási árának idei csökkenése gyakorlatilag megállt a 150 Ft/kg körüli árszinten. Ezzel egyidőben a nyerstej kiviteli ára tovább növekedve meghaladta a 150 Ft/kg-ot, és így a kiviteli ár már meghaladta a termelői átlagárát, és a hazai nyerstej már az uniós átlagár szintje alá esett. Globálisan és az Európai Unióban a nyerstej és a legtöbb tejtermék értékesítési és tőzsdei ára jellemzően stagnál, ill. egyes termékek esetén enyhe emelkedésnek indult. Összességében a hazai nyerstej árak stabilizálódása körvonalazódik.

